

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-04-08
meddelad i
Växjö

Sid 1 (14)
Mål nr M 3586-18
M 3592-18
M 3593-18

PARTER

Kärande

Borgholm Energi AB, 556527-7455 (mål M 3586-18, M 3592-18 och M 3593-18)

Ombud: I.G.

Svarande

1. L.A.	Mål M 3586-18
2. A.Ö.	Mål M 3586-18
3. M.Ö.	Mål M 3586-18
4. U.H.	Mål M 3592-18
5. B.Ö.	Mål M 3592-18
6. L.Ö.	Mål M 3592-18
7. E.Ö-V.	Mål M 3592-18
8. A.H.	Mål M 3593-18

Dok.Id 472296

Postadress

Box 81
351 03 Växjö

Besöksadress

Kungsgatan 8

Telefon

0470-560 100

E-post: mmd.vaxjo@dom.se
www.vaxjotingsratt.domstol.se

Telefax**Expeditionstid**

måndag – fredag
08:00–16:00

SAKEN

Anläggningsavgift avseende fastigheterna XX (mål M 3586-18), YY (mål M 3592-18) och ZZ (mål M 3593-18), Borgholms kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ogillar käromålen.

BAKGRUND

Borgholm Energi AB (bolaget) har förmedlat förbindelsepunkter för anslutning av vatten avseende fastigheterna

- XX (mål M 3586-18),
- YY (mål M 3592-18) och
- ZZ (mål M 3593-18).

Bolaget har fakturerat avseende anläggningsavgifter för anslutningen.

De tre ovan nämnda fastigheterna har en gemensam egen dricksvattenbrunn på fastigheten YY.

Bolaget har nu ansökt om stämning å svarandena avseende anläggningsavgift för vatten.

YRKANDEN M.M.

Bolaget yrkar att mark- och miljödomstolen fastställer att fastighetsägare

- A.Ö., L.A. och M.Ö. är solidariskt skyldiga att betala anläggningsavgift med 86 178 kr och ansökningsavgift med 2 800 kr,
- U.H., B.Ö., L.Ö. och E.Ö-V. är solidariskt skyldiga att betala anläggningsavgift med 115 488 kr och ansökningsavgift med 2 800 kr och
- A.H. är skyldig att betala anläggningsavgift med 56 866 kr och ansökningsavgift med 2 800 kr.

A.Ö., L.A. och M.Ö. bestrider yrkandet om betalning för anläggningsavgift men ansökningsavgiften bestrids inte.

U.H., B.Ö., L.Ö. och E.Ö-V. bestrider yrkandet om betalning för anläggningsavgift. Ansökningsavgiften vitsordas.

A.H. bestrider yrkandet om betalning för anläggningsavgift. Ansökningsavgiften vitsordas.

UTVECKLING AV TALAN

Nedan anges vad parterna anfört skriftligen samt vid muntlig förberedelse endast i de delar som det behövs för att klargöra hur mark- och miljödomstolen kommit fram till sina ställningstaganden. Att en omständighet som anförts inte redovisats innebär inte att domstolen inte har tagit del av den.

Bolaget anför följande till stöd för sin talan. Bolaget har rätt att ta ut anläggningsavgift på grund av att Borgholms kommun har beslutat om verksamhetsområde i enlighet med lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV).

Bolagets skyldighet att påföra fastighetsägarna avgifter vars fastighet är belägen inom verksamhetsområde grundar sig i 6, 24, 25, 26, 29, 31, 34 och 35 §§ LAV samt enligt kommunens va-taxa.

Alla tre fastigheter ingår i samma verksamhetsområde för vatten och spillvatten, antaget av kommunen 2008 då avgiftsskyldighet inträder. För aktuellt område har man sett att det finns behov av kommunala va-tjänster. Om en fastighet finns inom verksamhetsområde och va byggs ut uppstår betalningsskyldighet.

Under våren 2018 förmedlade bolaget via brev till fastighetsägare förbindelsepunkt. Vid detta tillfälle uppstod avgiftsskyldighet för vattentjänsten. Vid förmedlingen uppstår ett solidariskt ansvar för ägarna av resp. fastighet. Därefter har faktura

skickats ut till respektive fastighetsägare. Alla fastigheter brukar det kommunala spillvattnet och har betalat grundavgifter för detta sedan anslutning.

Enligt nuvarande rutiner informeras fastighetsägarna om verksamhetsområde samt att bolaget vill ha en dialog. Bolaget försöker alltid komma överens om den bästa lösningen för båda parterna. Vattenprov tas i samråd med fastighetsägare.

Behovet av va ska bedömas efter objektiva grunder och med beaktande av fastigheternas användningsmöjligheter även på längre sikt. De aktuella fastigheternas ägares uppfattning om behovet tillmäts ingen självständig betydelse.

Vid analys av det enskilda vattnet på aktuell fastighet visade det sig att vattnet var tjänligt med avseende på mikrobiologisk bedömning och enligt det kemiska provet var bedömningen att det var tjänligt med anmärkning.

Parametern COD har betydelse eftersom om detta värde höjs så har bakterier lättare att fastna och gro i ledningar. Det är således inte bara färgen som påverkas om det finns mycket COD i vattnet.

Fastigheternas behov av anordningar för att förse dessa med dricksvatten kan alltså inte tillgodoses bättre med befintliga anordningar eller på annat sätt än genom den allmänna va-anläggningen.

För bedömningen av om ett vatten kan anses godtagbart som hushållsvatten eller inte har i rättspraxis ledning hämtats från Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30). Vatten som uppfyller kraven i dessa föreskrifter har normalt godtagits för den vattenförsörjning som va-lagstiftningen avser. De prover som tas vid enskild brunn ska analyseras på samma sätt som ledningsnätsvatten för att en korrekt jämförelse ska kunna göras. Man kan inte ha olika bedömningsskalor.

Av vikt för fastigheten är också att den egna vattenkällan ska kunna förse hushållet med tillräcklig mängd vatten på lång sikt. Enligt fastighetsägarna finns det tillgång

på vatten men bolaget måste bedöma för all framtid. Det sker miljö- och klimatförändringar. Utanför bolagets vattentäkter sjunker grundvattnet och försvinner snabbare. Bolaget kan inte bedöma vattenkvantiteten hos den enskilda brunnen idag.

Vattnet är ett livsmedel som inte är obegränsat och under sommarhalvåret fylls inte naturens vattenmagasin på, vilket innebär att det är bevattningsförbud under sommarhalvåret inom Borgholms kommun. För att säkerställa vattenförsörjningen under lång tid har bolaget gjort flera investeringar de senaste åren, bland annat i ett avsaltningsverk som renar havsvatten. Investeringar har även gjorts i en vattenledning från fastlandet.

Bolaget gör som huvudman regelbundna kontroller på vattnet. Vattenprover tas i vattentäkter, vid vattenverk och i ledningsnät hos konsumenter. Analyserna hanteras av kunnig och erfaren personal som snabbt kan sätta in åtgärder mot avvikande gränsvärden dygnet om under hela året.

Bolagets tidigare tolkning om en fastighet hade en egen vattenbrunn som fastighetsägaren ansåg täcka behovet, inte hade en skyldighet att betala anläggningsavgiften för vattenförsörjningen, har vid avgörande hos VA-nämnden och mark- och miljödomstolen bedömts som felaktig (M 149-16 och M 4291-13). De aktuella avgörandena anger att om fastigheten inte har något godkänt vattenprov när förmedlingen av förbindelsepunkten görs, uppstår avgiftsskyldighet för anläggningsavgift och brukningsavgift oavsett när den fysiska etableringen har gjorts.

Vad gäller möjligheten att dela på en egen dricksvattenbrunn kan länsstyrelsen ha krav för det, till exempel vad gäller vattendom och tillsyn. Det krävs tillstånd för att distribuera vatten till andra fastigheter om det gäller vissa mängder.

Det är hushållande med naturresurser att fastigheter ansluts.

L.A., A.Ö., M.Ö., U.H., B.Ö., L.Ö., och E.Ö-V. och A.H. (nedan svarandena) anför följande till stöd för talan.

De motsätter sig inte att fastigheterna är belägna inom verksamhetsområdet. Avgiftsskyldighet för vattenförsörjning har dock inte inträtt för fastigheterna. Deras vatten från den egna brunnen är tjänligt men har blivit felaktigt bedömt.

Det är endast 24 § LAV som har betydelse för bedömningen. I va-taxan, punkt 4.2., anges att ”Härvid förutsätts att samtliga i 24 § första stycket 1 och 2 i lagen om allmänna vattentjänster angivna förutsättningar för avgiftsskyldighet är uppfyllda.”. De anser att 2. inte är uppfylld och att deras alternativ med egen brunn ger en överlägset mycket bättre hushållning med naturresurser.

När bolaget informerade om anslutning borde man gett fastighetsägarna möjlighet att se över sitt vatten. Enligt lagen är det tillåtet att installera filter och vidta åtgärder vid bristande kvalitet. Den möjligheten har dock inte erbjudits dem.

Provet taget den 8 augusti 2017 visar inte att det finns risk för människors hälsa och miljön. I provet är det parametern COD som gav tjänligt med anmärkning. COD påverkar varken människors hälsa eller miljön, den har enbart en estetisk påverkan.

Vidare utvärderades provet på ett felaktigt sätt. Provet bedömdes efter de kriterier som finns i SLVFS 2001:30 och som gäller för stora leverantörer av vatten. Föreskrifterna gäller dock inte dricksvatten från vattenverk som i genomsnitt tillhandahåller mindre än 10 m³ dricksvatten per dygn, eller som försörjer färre än 50 personer. Föreskriften gäller således inte för deras brunn. För egen brunn gäller istället Livsmedelsverkets råd om egen dricksvattenförsörjning. Där anges riktvärdet för COD till 8 mg O₂/l (e). Värdet för deras brunn var 6 mg O₂/l (e).

De tar regelbundet prover på vattnet från den egna dricksvattenbrunnen sedan tio år tillbaka. Brunnen är lokaliserad till en plats vid en rullstensås så vattnet renas genom en naturlig reningsprocess.

På direkt fråga har Livsmedelsverket bekräftat att för mindre anläggningar ska råden tillämpas.

I de av bolaget åberopade målen M 149-16 och M 4291-13 har man inte tagit upp frågan om hur vattenkvaliteten från egen brunn ska bedömas. Avgörandena handlar inte om ifrågasättande av gränsvärden. Frågan är varför det finns råd för egna dricksvattenbrunnar om man ändå inte ska tillämpa dessa.

Det finns skäl för att använda olika skalor för olika anläggningar. Vattnet för en enskild brunn ska inte färdas långt och innehåller inte kemikalier som kommunens vatten. Att COD-värdet för stora brunnar är lägre är rimligt eftersom COD kan störa desinfektionsprocessen i en större anläggning.

Provet visar att samtliga testade parametrar som har hälsomässig eller teknisk påverkan uppfyller även de högre krav som ställs på stora vattenverk. Det är således bara ett värde som ligger över och det har endast en estetisk påverkan.

Att fortsätta använda den egna brunnen innebär en överlägset bättre hushållning med naturresurser än att övergå till kommunalt vatten. Vid anslutning till det kommunala systemet behöver ett nytt internt system byggas upp för att leverera vatten till nio olika byggnader. Deras lokala produktion av vatten måste dessutom vara mer energieffektiv än produktion av det kommunala vattnet som på Öland innebär transporter av olika slag och också energiförbrukning vid drift av avsaltningsanläggningen. Miljömässigt måste det vara bättre att sprida vattenuttag än att koncentrera dessa till några punkter.

Deras brunn har klarat av att leverera vatten under alla år. Sommaren 2018 tog upp till 25 personer vatten samtidigt från den egna brunnen utan att den sinade. Brunnen återhämtar sig under vintern. De mäter vattenståndet i brunnen.

Även på lång sikt kan deras brunn producera dricksvatten av god kvalitet och tillfredsställande kvantitet. Det baseras på dels den stabila kvaliteten som vattnet uppvisat vid regelbundna vattenprover under många år, dels det faktum att brunnen ligger i direkt anslutning till en rullstensås. Deras brunn är inte utrustad med filter.

De (svarandena) har pratat om att ordna med ett servitut så att alla har formell tillgång till brunnen som ligger på en av fastigheterna. När bolagets stämningsansökan kom pausade de dock diskussionerna om detta. Om de får möjlighet att fortsätta använda brunnen tar de åter igen upp frågan om servitut.

BEVISNING

Respektive part har åberopat viss skriftlig bevisning.

MÅLETS HANDLÄGGNING VID MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Mark- och miljödomstolen har hållit muntlig förberedelse i målen.

Vid den förberedelsen har **mark- och miljödomstolen** frågat bolaget om man har fört en dialog med enskilda om möjligheten att förbättra vattenkvaliteten på det egna dricksvattnet.

Bolaget svarade att man har ofta samtal med kunderna i sådana fall. Bolaget talar då om att är man inte överens och kunden inte vill betala anläggningsavgiften så kan bolaget göra en kontroll på det enskilda vattnet. Men kommunen har beslutat om verksamhetsområde vilket medför att bolaget har en skyldighet att förmedla förbindelsepunkt till fastighetsägarna. Om fastighetsägarna sedan vill använda det egna vattnet och filtrerar det har bolaget inga synpunkter på.

DOMSKÄL

Mådens handläggning och domstolens sammansättning

Eftersom det är fråga om en enda gemensam egen dricksvattenbrunn för fastigheterna YY, XX och ZZ handläggs målen (M 3586-18, M 3592- 18 och M 3593-18) gemensamt i denna dom.

Mark- och miljödomstolen har hållit muntlig förberedelse i målen. Domstolen avgör med stöd av 42 kap. 18 § 1 st. 5. rättegångsbalken målen utan huvudförhandling. Mark- och miljödomstolen bedömer med stöd av 2 kap. 4 § andra stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar att det med hänsyn till målens omfattning och svårighetsgrad är tillräckligt att rätten består av ordföranden och tekniskt råd.

Ramen för prövningen

Prövningen gäller enbart frågan om svarandenas eventuella avgiftsskyldighet. Krav på faktisk anslutning prövas med stöd av miljöbalken i annan ordning och är således inte föremål för prövning i dessa mål.

Aktuella fastigheter är belägna inom verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen

Det är ostridigt att de aktuella fastigheterna är belägna inom verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen. Detta konstaterande är dock inte tillräckligt för att konstituera en betalningsskyldighet (se 24 § 2 p. LAV).

Kan behovet av dricksvattentjänster bättre tillgodoses genom den befintliga enskilda dricksvattenbrunnen än genom den allmänna va-anläggningen?

Det är ostridigt att fastigheterna i och för sig har behov av dricksvattentjänster. Frågan i målen är dock om detta behov bättre kan tillgodoses genom den befintliga enskilda dricksvattenbrunnen än genom den allmänna va-anläggningen. Det är den enskilde fastighetsägaren som måste kunna bevisa att dricksvattenbehovet bättre

kan tillgodoses på annat sätt än genom den allmänna va-anläggningen, dvs. genom den egna vattenbrunnen (24 § LAV).

Vid besvarandet av frågan är följande uttalanden i förarbetena (prop. 2005/06:78 s. 79 f. och s. 143) av intresse: Enbart det förhållandet att huvudmannen har byggt ut den allmänna va-anläggningen i ett område medför inte automatiskt att fastigheterna där kan avgiftsdebiteras. Avgiftsskyldigheten måste i princip vara motiverad av den enskilda fastighetens behov av de vattentjänster som erbjuds. Fastighetsägaren är inte skyldig att betala avgifter för några andra tjänster än sådana om han faktiskt utnyttjar och sådana som fastigheten kan anses behöva vare sig de utnyttjas eller inte. Detta behov ska bedömas på objektiva grunder. Fastighetsägarens egen uppfattning om behovet tillmäts ingen självständig betydelse. Om det kan konstateras ett relevant behov av erbjudna vattentjänster uppkommer frågan om hur behovet tillgodoses med största fördel. Detta avgörs genom en samlad bedömning av rådande omständigheter mot bakgrund av fastighetens användningsmöjligheter på sikt. Trots att det är en individuell prövning måste hänsyn tas till den omgivande bebyggelsen och områdets karaktär i övrigt. Om förhållandena i bebyggelseområdet i stort behöver en kollektiv lösning av va-frågan, har detta redan i sig ansetts innebära en stark presumtion för att andra lösningar inte heller är bättre i det enskilda fallet. Miljöaspekten är också viktig i det här sammanhanget, men det är inte avgörande vilket system som är mest kretsloppsanpassat. Hänsyn skall vidare tas till vad en modern boendestandard kan anses kräva och till rena bekvämlighetssynpunkter, va-lösningarnas varaktighet och hållbarhet, betydelsen av möjliga framtida förändringar i fastighetens användning och ägarförhållanden, samt de rent tekniska och ekonomiska förhållandena. I praxis har behovet av rent vatten ofta ansetts kunna med större fördel tillgodoses genom fastighetens egen vattenbrunn, när brunnen har ett godtagbart vatten i tillräcklig mängd. En kostnadsjämförelse kan i sådana fall få fördelsbedömningen att väga över till förmån för det enskilda alternativet. ... Andra stycket (24 § LAV: mark- och miljödomstolens förklaring) medför att det vid fördelsbedömningen ska beaktas särskilt i vad mån jämförda alternativ tillgodoser intresset av en god hushållning med naturresurserna. Avsikten är att ett sådant hänsynstagande ska ge större utrymme för enskilda bra småskaliga alternativ som uppfyller långsiktiga krav på hälso- och miljöskydd. Det ska öka fastighetsägarens möjlighet att få hålla sig till ett sådant enskilt alternativ och därigenom slippa avgiftsskyldighet gentemot huvudmannen.

Vid prövningen av aktuella mål tillmäts fastighetsägarnas uppfattning ingen självständig betydelse. Trots att det är en individuell prövning måste hänsyn tas till den omgivande bebyggelsen och områdets karaktär i övrigt. Mark- och miljödomstolen bedömer att förhållandena på Öland, ifråga om tillgången på dricksvatten, talar för att dricksvattenfrågan ska lösas kollektivt för vissa områden

på ön. Detta är således en presumtion för att käromålen ska bifallas men ändå inte ensamt tillräckligt.

Den totala avgiften för anslutning av de tre aktuella fastigheterna till den allmänna va-anläggningen uppgår till drygt 250 000 kr. Därtill kommer kostnader för ett nytt internt system för leverans till nio byggnader på de aktuella fastigheterna. Mark- och miljödomstolen bedömer att fortsatt användning av den egna brunnen bör vara klart mycket billigare än anslutning till det kommunala vattennätet. Detta konstaterande talar emot skyldighet att betala anslutningsavgift (jfr Statens VA-nämnd beslut 1976-02-10, BVA 6, mål nr VA 130/74). Detta är dock inte tillräckligt för att ensamt ogilla käromålen.

Vid bedömningen av skyldigheten att betala anslutningsavgift ingår även en prövning av kvaliteten på den egna brunnens dricksvatten.

Såvitt framkommit har den kommunala miljönämnden inte krävt någon tvångsanslutning av fastigheterna till det kommunala dricksvattnet (jfr Statens VA-nämnd beslut 1983-08-17, BVA 89, mål nr VA 164/82). Detta talar i viss mån emot att dricksvattnet från den egna dricksvattenbrunnen skulle vara av sådan kvalitet att det motiverar skyldighet att betala anslutningsavgift.

Ifråga om analys av dricksvattnet från den egna brunnen noterar mark- och miljödomstolen följande.

Bolaget hävdar att bedömningen ska göras mot ”Livsmedelsverkets föreskrift (SLVFS 2001:30) om dricksvatten”. Mark- och miljödomstolen noterar att det enligt 2 § i angiven föreskrift stadgas att dessa gäller anläggningar för dricksvattenförsörjning som

1. i genomsnitt tillhandahåller 10 m³ dricksvatten eller mer per dygn, eller
2. försörjer 50 personer eller fler med dricksvatten.

Det har inte framkommit att dricksvattenförsörjningen på aktuell fastighet skulle vara av sådan omfattning som anges ovan. Det är därför inte rimligt att tillämpa de föreskrifterna vid bedömningen av om dricksvattnet från den egna brunnen är lika bra som det kommunala dricksvattnet.

Svarandena hävdar att bedömningen av dricksvattnet från den egna brunnen istället ska göras mot Livsmedelsverkets ”Råd om enskild dricksvattenförsörjning”. I råden stadgas följande:

Detta råd gäller för dricksvatten från vattenverk och enskilda brunnar eller enskilda dricksvattenanläggningar.

- som i genomsnitt tillhandahåller mindre än 10 m³ dricksvatten per dygn, och
- som försörjer färre än 50 personer.

Mark- och miljödomstolen bedömer att de aktuella fastigheternas dricksvatten från den egna brunnen omfattas av dessa råd med hänsyn till hur mycket vatten som tillhandahålls samt hur många personer som brunnen försörjer.

Bedömningen av kvaliteten på dricksvattnet från den egna brunnen ska därför göras med tillämpning av Livsmedelsverkets råd om enskild dricksvattenförsörjning. Bolagets hänvisningar till tidigare domstolsavgöranden föranleder ingen annan bedömning.

Av analysresultat framgår att alla parametrar som analyserats uppfyller, med marginal, bedömningen tjänlig enligt Livsmedelsverkets ”Råd om enskild dricksvattenförsörjning”.

Sammantaget bedömer mark- och miljödomstolen att dricksvattnet från den egna brunnen är av god kvalitet.

Det har inte framkommit att kvantiteten från den egna brunnen skulle vara för låg, dvs. det är fråga om tillräckligt mycket vatten för att tillgodose fastigheternas behov, även på längre sikt.

Att hämta dricksvatten med godtagbar kvalitet och kvantitet från egen brunn bedöms vara god hushållning med naturresurserna (24 § andra stycket LAV).

Mark- och miljödomstolen noterar särskilt att bolaget inte har erbjudit fastighetsägarna möjlighet att åtgärda kvaliteten på dricksvattnet från den egna brunnen.

Mark- och miljödomstolen finner vid en samlad bedömning att fastigheternas behov av dricksvattentjänster kan tillgodoses bättre genom den egna vattentäkten. Vid bedömningen har särskilt beaktats den ekonomiska aspekten. Avgiftsskyldighet föreligger därför inte. Vad bolaget har anfört om ev. krav på tillstånd föranleder ingen annan bedömning.

Ansökningsavgift

Bolaget yrkar ersättning för ansökningsavgift om 2 800 kr i vardera mål. Eftersom bolaget blir tappande part i målen kan svarandena inte förpliktas att betala ansökningsavgift till bolaget.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 29 april 2019.

Urban Lund

Catharina Hederström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Urban Lund, ordförande, och tekniska rådet Catharina Hederström. Målet har handlagts av tingsnotarien Emilia Bengtsson.